

Láska k houslím se dědí

Dílně houslařských mistrů Špidlenů v Jungmannově ulici v Praze vědoví vůně dřeva. „Dobré dřevo je pro výrobu perfektních houslí základem,“ říká osmdesátiletý Přemysl Špidlen, který je již třetím pokračovatelem známého rodu houslařských mistrů Špidlenů.

Jeho dvaatřicetiletý syn Jan tradici podědil a nikdy prý houslařině nekladl odpor. „Vždycky jsem chtěl v této rodinné tradici pokračovat,“ říká Jan Špidlen, „už proto, že jsem měl dobré podmínky a hlavně podporu otce, který mě postupně zasvěcoval do tajemství vzniku houslí. Naše větev je přes sto let stará. Můj pradědeček František se narodil v roce 1867 ve Sklenářicích v Podkrkonoší. Zde se u svého švagra vyučil houslařem. A právě tady vznikla samostatná podkrkonošská větev, která sahá až k prvním známému výrobcí houslí Věnceslavu Metelkovi. V roce 1886 můj pradědeček odešel za zkušenostmi

do Ruska, kde se stal slavným houslařem tehdejší carské konzervatoře v Moskvě. Jelikož mu tamější klima nedělalo dobře, v roce 1907 se vrátil zpět do Čech a ve své práci pak dva roky pokračoval v Pokraticích u Litoměřic. Avšak Praha ho natolik okouzila, že si v Křižovnické ulici, poblíž konzervatoře, otevřel vlastní houslařskou dílnu. Po jeho smrti dílnu převzal syn Otakar, který se

i přes svůj mladý věk musel snažit uživit několik sourozenců a samozřejmě převzít všechny závazky spojené s firmou,“ zasvěcuje nás do rodinné historie.

„Jsem rád, že se mému otci Otakarovi, který firmu úspěšně vedl, podařilo vybudovat z ní tu nejlepší houslařskou firmu nejen v Praze, ale i ve východní Evropě,“ pokračuje Přemysl Špidlen. „Bohužel po znárodnění jsme obchod museli zavřít. Abychom mohli fungovat dál, koncem 50. let jsme založili tzv. Kruh umělců houslařů. Povedlo se to a v dílně jsem tak pracoval celkem šedesát let,“ vzpomíná pan Špidlen. „Jak se časy mění, i housle se zdokonalují. Dříve houslisté hráli nejraději na starých italských nástrojích, např. stradivárkách, ale jelikož byly velmi drahé, jen málokdo si je mohl dovolit. Samozřejmě, že pro koncertního mistra tehdy nově zhotovené housle neměly velkou kvalitu. Dnes mohou říci, že současné nové špičkové housle se vyrovnají houslím starých mistrů. Přispěly k tomu také soutěže, které začaly probíhat již před válkou. Na nich se v celosvětovém měřítku posuzoval pokrok ve zpracování. Po válce bylo všechno trochu jinak. Do soutěží se již začali zapojovat vědovéři - znalci hudby, akustici i chemici. Nynější porota je složená z hudebníků, a znalců, kteří posuzují kromě zvuku také tvar, lak, přesnost a způsob zpracování. Každé housle mají svůj styl. Co housle, to originál. I když se dá nástroj napodobit, nikdo nikdy neudělal přesně takové jako ten druhý. Proto si každý houslař chrání

bez slavných houslařů by nebyli slavní houslisté

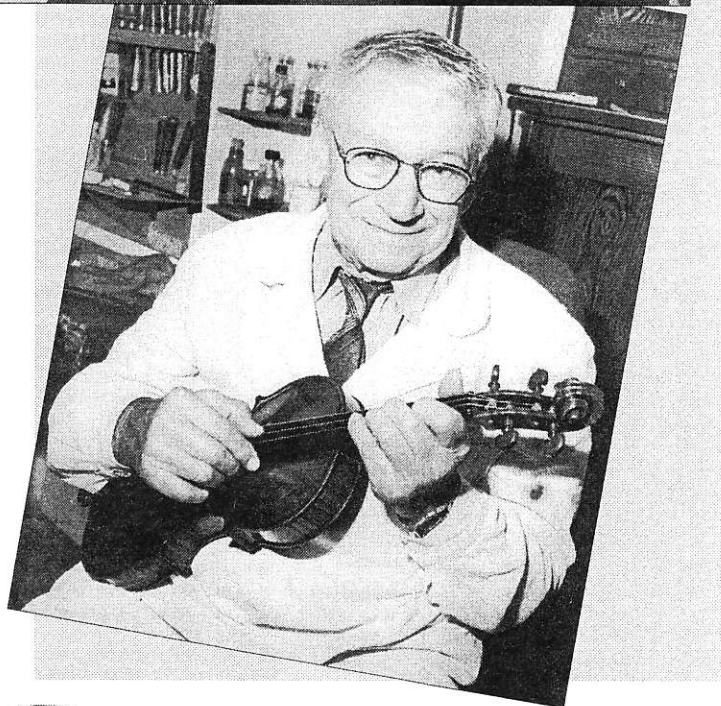
svoje výrobní tajemství,“
dodává mistr houslař.

Pan Přemysl Špidlen se zúčastnil sám řady soutěží. Později jako člen poroty ihned poznal, od kterého houslaře nástroj pochází - každý prý má svůj rukopis, stejně jako malíři obrazů. Pan Špidlen si velmi váží zlatých medailí, které mu byly uděleny v roce 1962 v Belgii za zhotovení dvou stylově stejných houslí, violy a violoncella. Další ocenění získal např. v Polsku.

Při výrobě houslí není zapotřebí jen mimořádná trpělivost a šikovnost, ale především nadšení a láska k hudbě. Pan Přemysl Špidlen navštěvoval konzervatoř a později se stal spoluzakladatelem amatérského kvarteta. Má rád romantickou hudbu, rád poslouchá houslové koncerty Antonína Dvořáka a Leoše Janáčka a za srdce ho chytá Smetanova Má vlast. Jeho syn Jan kdysi dával přednost bigbeatové muzice podobně jako jeho vrstevníci, ale postupem času ho stále více láká hudba klasická. Navíc k jeho koníčkům patří sporty: je vášnivým snowboardistou, surfařem a jezdí také na motocyklu. Vystudoval střední uměleckoprůmyslovou školu, obor řezbářství. Poté odešel na jeden rok do Německa, kde navštěvoval houslařskou

školu. Aby získal další praxi, v roce 1989 našel příležitost pracovat u firmy Beare v Anglii. Rok se tu věnoval restaurování unikátních hudebních nástrojů a získal ohromné zkušenosti, množství kontaktů a přátel.

Pan Jan Špidlen nás v krátkosti seznámil s výrobou houslí, ke které kromě řady pracovních nástrojů jako dutých či rovných dlát, šablonek, pilníků, pilek, škrabek a stahováků neodmyslitelně patří až padesát let staré dřevo. „**Samozřejmě nesmí být moc suché, ani příliš mokré,**“ vysvětluje, „**musí mít krásnou kresbu a musí dokonale rezonovat. Vrchní deska nástroje je ze smrku, spodní z javoru. Po přípravě dřeva se začíná s vlastní stavbou houslí. Postupů při výrobě je samozřejmě několik. Udělají se takzvané luby (boky houslí), které se ohýbají a přiklízí na formu - tlustou desku ve tvaru houslí. Podle luby se dále obkreslí a vyříznou obě ozvučné desky. V nich se pak vydlabou klenby, vloží „vykládání“, vyříznou effa a přiklízí ba-**

sový trámeček - římsa. Když je korpus hotov, vyřezává se hlava, krk a hmatník. To celé se nakonec připojí k tělu houslí. To už je vlastně řezbářská práce, podle které se autor houslí dobře pozná. Nástroj se dále lakuje a schne. Laky si vyrábíme sami. Musí být dokonalé, aby měl nástroj perfektní zvuk. Výroba laků je naším rodinným tajemstvím,“ dodává Jan Špidlen.

Housle, které vznikají u Špidlenů, vynikají po stránce estetické i zvukové. Chlubí se s nimi i takoví mistři jako je J. Suk, I. Ženatý, N. Grumlíková, J. Svěcený, P. Šporcl a celá plejáda známých houslistů.

Text a foto:
Marcela Dvořáková